

med fordel være udeladt, så meget mere som forfatteren selv er klar over deres banale karakter.

Der er lagt et stort og redeligt arbejde i denne undersøgelse. Når udbyttet på en måde er blevet så forholdsvist magert, er hovedårsagen kildematerialets karakter. Mange spørgsmål, som man kunne stille, lader sig ofte slet ikke eller kun vanskeligt besvare. En stærkt isoleret detailstudie kan derfor ofte trods al flid give resultater, der ikke står i et rimeligt forhold til den anvendte indsats, når man vurderer ud fra det rigshistoriske synspunkt. Alligevel er det fortsat nødvendigt og i høj grad, når det gælder arbejderbevægelsens historie, at afprøve generelle teorier og forudfattede meninger ved detailundersøgelser. Men så vil det sikkert være en fordel at vælge bredere emner, end der er gjort i det foreliggende tilfælde. Det vil være oplagt at gennemføre sådanne undersøgelser som teamwork med flere sideløbende detailstudier af samme og beslægtede emner. På den måde vil der være bedre mulighed for at supplere de mangler, der måtte findes i kildematerialet fra den enkelte forening og lokalitet, at få øje på nye problemstillinger og derved måske øge vort kendskab til den generelle udvikling.

Dorrit Andersen

Knud Bidstrup: *Holger Friis fortæller* (Gyldendal, 1975). 216 s.

Det er museumslederen i Hjørring, tandlæge Holger Friis, der her fortæller sine erindringer »om et muntert og virksomt liv som museumsmand, arkæolog og tandlæge«. Når der skal ses bort fra den fornøjelse, bekendte

af Holger Friis kan have af erindringerne, står der det almene tilbage, at de giver udmærkede, men ikke ukendte, glimt af livet i en mindre jysk købstad op mod 1. verdenskrig. Til dette kommer imidlertid det langt mere væsentlige, at de giver levende indtryk af den kulturstrømning, der førte til oprettelsen af vore mange museer, af den kamp lederne førte og ikke mindst deres position mellem den lokale, folkelige interesse og fagfolkene inde i København, personificeret navnlig i Nationalmuseumsdirektøren Sophus Müller. Af mere speciel arkæologisk interesse er en række beretninger om større og vigtigere udgravninger, Holger Friis har foretaget.

Vagn Dybdahl

Bo Elbrønd-Bek og Ole Ravn (red.): *Sex og Samfund*. (Fremad, 1975). 130 s.

Tidsskriftet *Sex og Samfund*, der udkom som månedsblad fra 1937 til 1940, hører med i rækken af tidsskrifter, som stillede sig i opposition til fascistiske strømninger i 30'ernes politiske og kulturelle klima. Det var langt fra det betydeligste – men det fik til gengæld en udbredelse, som f. eks. overgik både »Kulturkampen« og »Åndehullet«. Til succesen bidrog tidsskriftets særlige emnekreds, men også myndighedernes aldrig svigtende interesse – beslaglæggelser og domfældelser udgjorde en værdifuld, omend ikke gratis reklame. I dag tjener bladets konflikter med politivedtægt og pornografilovgivning til belysning af datidens moralsyn.

Redaktørerne af den foreliggende antologi har bestræbt sig på at præstere et fyldigt udsnit af bladets ind-

hold og skribenter. Blandt bidragyderne findes mange af 30'ernes ledende skribenter. – f. eks. Poul Henningsen, Jørgen Jørgensen, Børge Madsen, Halfdan Rasmussen og flere andre. Tidsskriftets ærinde er den seksuelle frigørelse – baseret på Freud-Wilhelm Reich-inspirerede teorier om seksualundertrykkelsen som fundament for social undertrykkelse og psyko-sociologisk årsag til de autoritære ideologiers opblomstring.

Virker denne seksual-psykologiske indfaldsvinkel set med nutidens briller nok så snæver og entydig, er gensynet med bladets revsere til gengæld ganske forstemmende. Blandt de forargede røster var ikke blot borger-skab og regering (justitsminister K. K. Steincke), men også yderfløjene, lige fra KU (»en vis åndelig hygiejne er en nødvendig forudsætning for trykkefriheden«) til kommunisterne. Bedst kendt i den forbindelse er vel i dag forfatteren Hans Scherfigs satire over Reich-bevægelsen og kredsen omkring Sex og Samfund i romanen *Idealister*.

Antologien er forsynet med en fyl-dig indledning om tidsskriftets histo-rie, holdning og placering i samtiden, Børge Madsen (bladets første redak-tør) fortæller om starten på udgivel-sen og medarbejderne, og endelig bi-drager dr. med. Preben Hedtoft med et efterskrift om, hvordan det er gået med de seksualklinikker (i dag: sexologiske behandlingsambulatorier), som var en af tidsskriftets store mær-kesager.

Bettina Heltberg

Jørgen Hæstrup (red.): »*Skip-peren*« – en bog om Ebbe Munck. (Schønberg, 1975). 310 s.

Journalisten, modstandsmanden, dip-lomaten og hofchefen Ebbe Munck døde i 1974. I 1975 kom denne bog, der følger mønstret fra de »vennebø-ger«, Westermanns Forlag havde så stor succes med i de første krigså-r, og som Fremad fulgte op med bøgerne om Frisch, Hedtoft og H. C. Hansen. Bogen om Munck hævder sig smukt inden for genren, selv om Munck ikke nåede disse mænd i sam-fundsmæssig placering og navnlig ikke var så udadvendt.

En kreds af venner beretter om barndom og ungdom, og andre træder til og fortæller om manddomsgernin-gen; dertil kommer nogle af Muncks egne erindringer fra 1930'erne. Disse bidrag er alle skrevet af personer, der oplevede Munck som skoleelev, stu-dent (et fortræffeligt tidsbillede af høj-jesteretssagfører Bernt Hjejle), Grøn-landsfarer, journalist samt presseatta-ché, ambassadør og hofchef. Samlet tegnes der et billede af et tiltalende og bravt menneske; men der er ikke me-get, som adskiller ham fra andre i samme kategori.

Til de nævnte afsnit kommer imidlertid en stor afhandling – 119 si-der, bogens største – af Jørgen Hæ-strup om modstandsmanden Ebbe Munck. Dette er det centrale bidrag i bogen – flere af de andre giver imidlertid karaktertræk til uddybet forståelse af Hæstrups fremstilling. En stor del af den er nok kendt på anden måde, men er der bragt som detaljer i andre forløb. Her er det samlet for første gang og udbygget med nye studier og synsvinker. Af-handlingen dokumenterer klart Ebbe Muncks eminente evner som admi-nistrator og formidler samt hans sans for at improvisere sig frem til praktiske løsninger på vanskelige el-ler intrikate problemer. Når Hæstrup